

Udmøntning af Kirkestandsættelsesordningen 2023

Tabel 1 – Støttemodtagere for kirkestandsættelsesordningen 2023.

Kirke	Støttebeløb i kr.
Ørridslev Kirke	1.281.319 kr.
Sdr. Lem Kirke	2.152.800 kr.
Brørup Kirke	143.550 kr.
Gjellerup Kirke	707.099 kr.
Aa Kirke	2.783.758 kr.
Vor Frelzers Kirke	3.577.478 kr.
Jystrup Kirke	187.510 kr.
Horslunde Kirke	675.000 kr.
Søby Kirke	2.003.898 kr.
Astrup Kirke	194.850 kr.
Rømø Kirke	609.235 kr.
Skads Kirke	225.000 kr.
Vejby Kirke	284.681 kr.
Randbøl Kirke	206.937 kr.
Sct. Matthæus Kirke	195.835 kr.
Rejsby Kirke	834.750 kr.
Råby Kirke	2.575.125 kr.
Ulfborg Kirke	761.175 kr.
I alt	19.400.000 kr.

Nationalmuseets vurdering af projekter støttet af kirkestandsættelsespuljen 2023 i vilkårlig rækkefølge følger nedenfor.

Ørridslev Kirke

Ørridslev Kirke består af kor og skib fra første halvdel af 1100-tallet samt tårn og våbenhus, som begge er opført i gotisk tid. I senmiddelalderen opførtes hvælv over kor og skib, og her, samt på korets vestvæg, på korbuens vanger og på triumfvæggen, ses kalkmalede dekorationer fra romansk og sengotisk tid. Over hvælv, i loftsrummene, er romanske kalkmalerier også bevaret. De romanske kalkmalerier er særdeles bevaringsværdige; de er udført af Jellingværksted og viser bl.a. en i Danmark tidlig fremstilling af Kain og Abels offer. Ydermere vidner sammensætningen af fragmenter i og over kirkerummet om udsmykning af meget høj kvalitet i kirkens helt tidlige tider. Baggrunden for nærværende projekt er Menighedsrådets ønske om istandsættelse af kirkens indvendige vægflader. Efter justering af kirkens udluftning og varmestyring udførte Nationalmuseet i 2021 en forundersøgelse af kirkens kalkmalerier, som vurderedes at være i stabil tilstand. Ved Nationalmuseets besigtigelse af kalkede flader i 2021 anbefaledes det at lade kalkmalerier i hvælv (sengotiske) renses og istandsættes ifm. indvendig kalkning. Netop dette er nu inkluderet i projektet, som indebærer indvendig kalkning og behandling af 1500-talsdekorationer på buer og ribber.

Ørridslev Kirke udmærker sig især ved tilstedeværelsen af de særdeles bevaringsværdige, romanske kalkmalerier, som pga. proveniens og motivsammensætning er af enestående national betydning. De lidt yngre dekorationer i kirkens hvælv udgør sammen med de romanske malerier en kulturhistorisk helhed og fortælling. Det projekterede arbejde er dermed med til at værne om det bevaringsværdige kirkerum, som rummer elementer af national betydning.

Sdr. Lem Kirke

Sønder Lem Kirke består af romansk kor og skib, sengotisk våbenhus og et tårn fra 1924. Indvendigt dækkes kirken af bjælkeloft og på skibets nordvæg ses bevaringsværdige kalkmalerier (dobbeltkors, heste og et skib), som blev afdækket i 1976. Selvom kirken ad flere omgange har undergået indvendige istandsættelser, fornemmes endnu den efterreformatoriske brug af rummet. Stoleværkets renæssancegavle skaber sammenhæng i det langstrakte skib og leder op til kulminationen mod øst, hvor tidstypiske inventardele fra 1500- og 1600-tallet i form af degnestol, prædikestol, skriftestol og altertavle fremviser datidens kunstneriske formåen. Nationalmuseet har besøgt kalkmalerier og historisk inventar i 2011. Her fandtes kalkmalerier tilsmudsede og med skader i kalk- og farvelag, ligesom væsentlige dele af det historiske inventar vurderedes at have behov for konservering af udtørringsskader. Det aktuelle projekt er foranlediget af Menighedsrådets ønske om at udbedre fornævnte skader samt at optimere kirkerummet til nutidens brug. Restaurering og konservering af inventar og kalkmalerier er således en central del af projektet, som også indebærer tiltag for at skabe et lysere og mere funktionelt kirkerum.

På trods af tidligere tiders ændringer i kirkerummet, rummer Sdr. Lem endnu en righoldig samling af historisk inventar samt bemærkelsesværdige kalkmalerier; både de enkelte dele og kirkerummet som helhed er bevaringsværdigt, og Menighedsrådets ansøgning er dermed yderst sympatisk, da man på en gang gavner de kulturhistoriske bevaringsværdier og øger rummets funktionalitet. Det historiske rum og moderne brug kombineres på fin vis.

Brørup Kirke

Brørup Kirke er en kvaderstensbygning bestående af et romansk skib og et i senmiddelalderen ombygget kor. Våbenhuset på sydsiden er formentlig fra renæssancetiden. Blandt kirkens inventar findes middelalderlige dele (døbefont, alterbord, helgenfigur fra tidligere altertavle), men kirkerummet præges især af renæssancens tilføjelser. Således findes fra sidste fjerdedel af

1500-tallet dele fra en tidligere skrifte- og præstestol, samt altertavlen fra 1589, som repræsenterer et tidligt eksempel på højrenæssance. Samme stil, om end mere forfinet, går igen i kirkens stoleværk, som er opsat o. 1600. Prædikestol og den tilhørende himmel stammer fra tiden umiddelbart herefter (o. 1612-1622), og afslutter således en meget virksom periode i kirkens historie hvad angår det historiske inventar. Nærværende sag er foranlediget af Menighedsrådets ønske om en besigtigelse af et ældre altertavlemaleri (o. 1872). Ved besigtigelse har Nationalmuseet konstateret, at maleriet er bevaringsværdigt og har behov for at blive istandsat. Desuden kunne museet konstatere, at der er behov for istandsættelse af altertavlen samt behov for rensning og retouchering af kirkens stoleværk.

Brørup Kirkes indre er et fint og helstøbt kirkerum, som i store dele står, som det blev tiltænkt i 1500- og 1600-tallet. De dele af inventaret, som nu skal istandsættes, er bevaringsværdige hver for sig, men også som en del af den velbevarede renæssancevision, som må betegnes som værende af lokalhistorisk kulturel betydning.

Gjellerup Kirke

Gjellerup Kirke består af romansk kor og skib samt to sengotiske tilføjelser i form af et tårn i vest og et kapel ved skibets sydside. Våbenhuset ud for norddøren er opført i 1800-tallet. Flere oprindelige detaljer spores endnu på skib og kor, men kirken udmærker sig især ved at have en bygningsindskrift med årstal på den oprindelige syddørs tympanon, som daterer kirken til 1140. Kirken dækkes overalt af tegltag og kor og skib dækkes indvendigt af bjælkelofter. Det sengotiske kapel, nu sideskib, er opført af kvadre og dækkes indvendigt af et otteribbet hvælv. Netop dette hvælv besværliggør vedligehold af sideskibets understrykning, hvilket har resulteret i utætheder og råd i tagkonstruktionen. På baggrund af dette har menighedsrådet fået udarbejdet det aktuelle projekt, som indebærer oplægning af fast undertag over sideskibet samt en generel forbedring af arbejdsmiljøforhold og ventilation i kirkens tagrum.

Gjellerup Kirke er en ganske anseelig kirke og er, med dateringsindskriften, et vigtigt monument inden for dansk kirkehistorie. Det aktuelle projekt holder kirken tæt på tag og fag uden at sætte den historiske arkitektur over styr; der værnes om tagværket på en bygning af stor betydning for den nationale forskning.

Aa Kirke

Aa Kirke, der i sin kerne er romansk, er en anseelige bygning, der rager markant op i det bornholmske landskab. Bygningen er kraftigt præget af en større restaurering i 1874, men fremstår, på trods af dette, dog endnu unik med romanske bygningsdetaljer og en pudsigt tårnkonstruktion. Tidligere har kirken stået med tagbelægninger af både bly og tegl, som dog alle, på nær over apsis, blev udskiftet med skifer i 1874. Bygningens betragtelige størrelse skyldes muligvis det faktum, at Bornholms Landsting fra tidlig middelalder og frem til 1777 afholdtes i Aakirkeby og at kirken derfor til tider skulle kunne rumme en større folkemængde. Det aktuelle projekt foranlediges af, at det nuværende skifertag er nedslidt; der er flere steder observeret revnede skifer, og tidligere udførte reparationer præger tagfladerne. På denne baggrund ønskes en udskiftning af tagfladerne over skib, kor og våbenhus. Endvidere indbefatter projektet partiel forstærkning af tagkonstruktionerne, efterisolering af loftet over skibet samt fjernelse af et gammelt oliefyr på loftet.

Aa Kirke har en indlysende lokal og regional betydning, og vedligehold af kirkens tag er med til at holde kirken tæt, hvilket er helt essentielt for bevaringen af de kulturværdier, som de gamle bygninger rummer. Ydermere besværliggør utætheder og skader forårsaget deraf også kirkernes

brug, og i Aakirkeby er brugen af Aa kirke en vigtig del af kulturlivet. Menighedsrådet søgte om tilskud fra puljen i 2022, men fik ikke tildelt midler grundet det høje antal af ansøgere.

Vor Frelser

Vor Frelser Kirke blev, efter mange planer om at opføre en kirke til den nye bydel Christianshavn, opført 1681-96. Efter bevilling af Christian V blev arkitekt Lambert van Havens projekt realiseret med en korskirke i nederlandsk barokstil, hvor især pilastre og sandstensudsmykninger har en markant indflydelse på kirkens udtryk. Kirken afsluttedes først endeligt med Laurids de Thurahs spiralformede spir i 1752. Efter Nationalmuseets besigtigelse i 2016 ses sandstensudsmykningerne flere steder at være i meget dårlig bevaringstilstand, med nedstyrtningrisiko og akut behov for udbedring. Menighedsrådet ønsker derfor at restaurere disse og efter et succesfuldt pilotprojekt er der nu projekteret en udbedring af samtlige udvendige sandsten på kirken (på nær de allerede restaurerede samt tårn og indgangsparti). Projektet indebærer afrensning og udskiftning med nye sten fra det samme stenbrud, som de oprindelige sten kom fra. Arbejdet er så omfattende, at det må udføres i flere etaper, og første del er på nuværende tidspunkt igangsat. Den aktuelle anmodning drejer sig om midler til fase IV.

Vor Frelser Kirke har med sit karakteristiske tårn en særlig plads i det københavnske bybillede, og den er at regne som en af landets mest betydningsfulde kirkebygninger. Der er altså tale om en bygning af både lokal og national betydning.

Jystrup Kirke

Jystrup Kirke består af romansk skib, jævnbredt gotisk kor samt gotisk tårn og våbenhus. Indvendigt præges især kirkerummet af renæssanceinventar fra første halvdel af 1600-tallet. Altertavlen er fra o. 1620 og er arkitektonisk opbygget med tidstypisk udsmykning som søjler, kartoucher og vinger. Tavlen står i dag med den oprindelige bemaling. Prædikestol og lydhimmel er begge udført o. 1628 – himlens hængestykker er dog udført lidt senere og står i karakteristisk 1700-tals form. Den nuværende farvesætning er udført i 1944 som en mimen af de oprindelige farver, således at prædikestolen korresponderer med alterpartiet. Alt i alt er renæssanceinventaret tænkt som en helhed; det repræsenterer en høj kulturværdi og er bevaringsværdigt i dets nuværende form. Baggrunden for det aktuelle projekt er ønsket om en større istandsættelse af kirken, som bl.a. indebærer indvendig kalkning, ændring i belysning, istandsættelse af vinduer og tårnrum. Ifm. drøftelser om kirkerummets fremtidige indretning har Nationalmuseet i 2016 besigtiget altertavle, prædikestol og lydhimmel. Her kunne det konkluderes, at der er behov for konservatormæssig behandling af alle tre dele, og Menighedsrådet har derfor inkluderet dette i deres planer for istandsættelse af kirken.

Jystrup Kirkes indre præges af de religiøse og kunstneriske strømninger, som gjorde sit indtog i de danske kirker i slutningen af 1500-tallet og ind i 1600-tallet. Altertavle, prædikestol og lydhimmel står således som et fint og bevaringsværdigt eksempel på datidens tanker om kirkerummet og dets brug, og efter konservering vil disse dele atter kunne fremstå i den kontekst, de oprindeligt var tiltænkt. Der er altså tale om et yderst sympatisk projekt, som værner om efterreformatoriske, nationale visioner og lokal kulturhistorie.

Horslunde Kirke

Horslunde Kirke består af romansk apsis, kor og skib med et sengotisk tårn i vest, et våbenhus i syd samt et gravkapel. Sidstnævnte blev opført i 1755, igangsat af C. D. Reventlow som et gravkapel for Reventlowslægten, som i høj grad har præget både kirke og lokalområde. På

kirkegården markeres slægtens tilstedeværelse med Det Reventlowske Gravmonument, som er udformet som en aflang høj med både liggende og stående gravsten. Den kommende restaurering af gravmonumentet er en del af et større projekt, hvor også restaureringen af det Reventlowske familiekapel i kirkens tårnrum indgår. Sidstnævnte del blev færdiggjort i 2021. Det aktuelle projekt omfatter både gartner- og anlægsarbejde samt stenkonservering af gravstenene og er delvist udarbejdet på baggrund af Nationalmuseets besigtigelse af gravstedet i 2015. Her vurderedes det bl.a., at der er behov for afrensning og konservatorbehandling af flere af gravstenene, og at monumentet i sin helhed vil nyde godt af istandsættelse.

Horslunde Kirke er tæt knyttet til slægten Reventlow, som især i løbet af 1700- og 1800-tallet prægede kirken og dens omgivelser. En istandsættelse af Det Reventlowske Gravmonument er således med til at værne om vigtig lokalhistorie. Ydermere har den Reventlowske slægt, og særligt den på kirkegården begravede Chr. Ditlev Reventlow, haft afgørende indflydelse på dele af Danmarkshistorien. På denne baggrund besidder projektet altså elementer af både lokal og national betydning.

Søby Kirke

Søby Kirke består af romansk kor og skib med sengotiske tilbygninger i form af et tårn og et våbenhus. Indvendigt dækkes skibet af bjælkeloft, mens koret dækkes af et hvælv, hvorpå der er sengotiske kalkmalerier. Disse malerier er meget bevaringsværdige og er malet af et værksted, som har været meget aktivt på Aarhus egnen. Kirken har et righoldigt historisk inventar med dele fra middelalder, renæssance og nyere tid. Inventarets nuværende farveholdning er resultatet af adskillige arbejder i løbet af 1900-tallet. Baggrunden for det aktuelle projekt er Menighedsrådets ønske om et mere harmonisk og funktionelt kirkerum. Ifm. disse planer har Nationalmuseet i 2022 besigtiget både inventar og kalkmalerier. For det historiske inventars vedkommende fandtes et behov for konservering og behandling på flere, væsentlige dele. Også kalkmalerierne har behov for behandling, idet der forekommer revner i disse. Nærværende projekt indebærer derfor konservering og behandling af fornævnte samt diverse øvrige arbejder, bl.a. udskiftning af gulve, kalkning, maling af lofter.

Søby Kirke rummer væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier, og projektets intention om en primært bevarende restaurering er meget sympatisk. På baggrund af kalkmaleriernes proveniens kan disse siges at være af regional betydning. Ydermere bidrager det historiske inventar til den nationale fortælling om kirkens brug og indretning fra middelalderen og frem til i dag. Projektet værner altså om det historiske kirkerum samtidig med, at der tages hensyn til Menighedsrådets ønsker for kirkerummets fremtidige funktionalitet. Således kombineres bevaring af kulturhistorie og nutidens brug på fin vis.

Astrup Kirke

Astrup Kirke er en såkaldt herremandskirke; den overgik først til sognets eje i 1960 og bærer i høj grad præg af tidligere ejeres virkestrang. Bygningen er resultatet af en ombygning i 1542, da Axel Juul til Villestrup lod kirken genopføre ved brug af materialer fra stedets oprindelige kirke og fra øvrige, omkringliggende middelalderkirker, som blev revet ned i årene efter reformationen. Den fremstår derfor i en blanding af stilarter med elementer i romansk og gotisk stil samt fra renæssancen. Indvendigt findes primært inventar fra efterreformatorisk tid. På nær den romanske døbefont er kirkerummet således præget af inventar fra 1600- og 1700-tallet samt en prædikestol fra o. 1892. Den prægtige altertavle fra o. 1634 er den væsentligste repræsentant for de første 100 år af kirkens "nye" historie, og med en bagsideopbygning, som antages af være endnu ældre, er tavlen yderst bevaringsværdig. Foranlediget af en kommende indvendig istandsættelse

har Nationalmuseet besigtiget det historiske inventar – herunder altertavlen fra o. 1634. Ved besigtigelse af denne blev der konstateret udtørringsskader i form af mange op- og afskalninger, og tavlen har derfor aktuelt og stort behov for istandsættelse. På baggrund af dette ønsker menighedsrådet nu at istandsætte altertavlen forud for et større indvendigt projekt.

Astrup Kirke står som et monument fra en brydningstid. Ombygningen i 1542 gør kirken til en af landets tidlige "renæssancekirker", og altertavlen står som den væsentligste repræsentant for kirkens brug i århundredet umiddelbart efter reformationen. Altertavlen alene må således betegnes som værende af enestående lokal betydning mens kirken i sin helhed, i form af både bygning og inventar, er et vidnesbyrd om en vigtig periode i dansk historie og derfor må anses som værende af national betydning.

Rømø Kirke

Rømø's eneste kirke er et delvist gotisk langhus med et sengotisk tårn og tre tilbygninger, som med opførelse i 1600- og 1700-tallet vidner om øens velstand i denne periode. Det indre er desuden rigt prydet med renæssanceprædikestol og barokaltertavle i prangende farver samt højtgotisk korbuekrucifiks, kirkeskibe og adskillige mindetavler og epitafier ophængt rundt om i kirken. Anmodning om støtte er foranlediget af det faktum, at kirkens indre flader fremstår grå og tilsødede og trænger til nykalkning. Ifølge Nationalmuseets rapport er der tale om moderat tilsmudsning samt forekomst af op- og afskalninger i begrænsede områder. Det nu planlagte arbejde udføres i henhold til Nationalmuseets anbefalinger og retningslinjer.

Rømø Kirke er selvsagt af stor lokal betydning, og set ud fra et nationalt perspektiv er der både kulturhistorisk værdi i kirkens ydre og indre. De mange besøgende hvert år tillægger derudover kirkens kulturelle betydning et ekstra lag, og den må anses som værende af national betydning. Menighedsrådet søgte om midler ved ansøgningsrunden i 2022, men blev, pga. de mange ansøgere, desværre ikke tildelt støtte. Menighedsrådet ønsker dog yderst sympatisk, da kirkens kulturværdier ikke kommer til sin ret under de nuværende forhold.

Skads Kirke

Skads Kirke består af romansk kor og skib samt et sengotisk tårn. De ældste bygningsdele er opført af kvadersten, nogle steder iblandet tufsten. Kvaderstensmurværket er præget af stor ensartethed, hvilket bl.a. kan tilskrives en betydelig omsætning i slutningen af 1800-tallet. Indvendigt dækkes kor og skib af hvælv, hvorpå der er kalkmalede, sengotiske dekorationer, som er udført af Liljeværkstedet og er meget bevaringsværdige. Nærværende projekt er foranlediget af, at man ved kirkesyn har konstateret, at cementfugerne i kvadermurværket er under kraftig nedbrydning. Som følge af dette er der sket en opfugtning af murværk, hvilket bl.a. har medført fugtskader i dele af korets kalkmalerier. På denne baggrund ønsker Menighedsrådet fuger i kvaderstensmurværket udkradset og genopfugt med diffusionsåben mørtel.

Skads Kirke er en anseelig bygning, hvis kvadermurværk, om end det er omsat i nyere tid, giver en idé om håndværksmæssig kunnen og områdets byggematerialer i romansk tid. Menighedsrådets ønske om restaurering af murværket er yderst rimeligt: der er tale om et omfattende arbejde, som ikke alene søger at bevare kirkens ydre, men som søger at forhindre yderligere opfugtning og dermed skader i kirkens indre. Projektet værner således bl.a. om de bevaringsværdige kalkmalerier, som pga. deres proveniens, må tilskrives national betydning.

Vejby Kirke

Vejby Kirke består af romansk kor og skib med et våbenhus fra 1879. Kirken har intet tårn, men har i stedet en klokkestabel på kirkegården. I løbet af middelalderen stod den lille kirke i tilhørsforhold til det nærliggende Børglum Kloster, og kirken er givetvis opført på stedet på grund af en nærliggende helligkilde, hvortil folk tidligere har valfartet. Indvendigt dækkes kor og skib af bjælkeloft, malet i brune nuancer svarende til stoleværket. Rummet er relativt enkelt men sammenhængende indrettet. Af det historiske inventar må altertavle, prædikestol og tre middelalderlige figurer fremhæves. Altertavlen indeholder dele fra 1600-tallet, men er ombygget i 1907, ligesom også prædikestolen fra 1500-tallet er delvist ombygget og fornyet. Ved Nationalmuseets besigtigelse i 2016 vurderedes der at være aktuelt behov for konserverings- og restaureringsarbejder på særligt altertavlen, prædikestol, lydhimmel og de tre figurer. Dette er baggrunden for det aktuelle projekt, hvor Menighedsrådet ønsker en konservering af de tre førstnævnte (de middelalderlige figurer er i 2018-19 konserveret efter bevilling fra Augustinusfonden).

Vejby Kirke er beskedent indrettet, men står ikke desto mindre som et fint eksempel på den danske landsbykirke. Selve kirkerummet fremstår harmonisk, og med en udførelse af de ansøgte arbejder kan kirkens bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Randbøl Kirke

Randbøl Kirke fremstår markant i det åbne landskab og består af romansk kor og skib, et sengotisk tårn samt et våbenhus fra 1700-tallet. Kirkens indre er et meget fint eksempel på det efterreformatoriske kirkerum med stolestader, altertavle og prædikestol fra 1600-tallet. De enkelte inventardele udgør til sammen en helhed, som vidner om renæssancens tanker for kirkerummet og dets indretning. Farvesætning og udsmykning er udført i 1736 ved maleren M. Chr. Thrane og er i dag bevaret takket være en restaurering i 1941. Det aktuelle projekt er en del af et større projekt for hele kirkerummet, som indebærer en bevarende istandsættelse og funktionsforbedringer. Som en del af forberedelserne til dette har Nationalmuseet i 2018 besigtiget det historiske inventar. Af museets efterfølgende besigtigelsesrapport fremgår det, at altertavle og prædikestol med underbaldakin og lydhimmel har stort behov for konservering og restaurering, og Menighedsrådet har derfor medtaget dette i planerne for kirkerummet.

Randbøl Kirkes interiør er en enestående repræsentant for det tidlige efterreformatoriske kirkerum og kan endvidere fremvise et sjældent velbevaret farveudtryk fra 1700-tallet. Både enkeltdele og kirkerummet som helhed er således yderst bevaringsværdigt, og eksempler som dette findes kun få steder i landet i tilsvarende helhed og kvalitet. En delt historik med den nærliggende Nørup Kirke hvad angår inventar og tidligere istandsættelser giver også kirkerummet et lokalhistorisk præg. Randbøl Kirkes indre må således anses som værende af både lokal og national betydning.

Sct. Matthæus Kirke

Sct. Matthæus Kirke er placeret midt på Vesterbro og var bydelens første kirke da den blev indviet i 1880. Kirken er tegnet af Ludvig Fenger, senere Københavns Stadsarkitekt, og står som et monument over den romansk-italienske stil, som inspirerede visse arkitekturkredse i slutningen af 1800-tallet. Indvendigt præges kirkerummet endnu af opførelsestidens indretning og inventar, og særligt det enorme, rundbuede altermaleri på østvæggen drager beskuerens opmærksomhed. Maleriet er en oliemalet vægudsmykning med Bjergprædiken som motiv, malet af H. Olrik i 1882-83. Efter at Menighedsrådet selv har bemærket skader i alterudsmykningen har Nationalmuseet i 2022 besigtiget

denne og kirkens øvrige inventar. Her er det vurderet, at alterudsmykningen er i ustabil og behandlingskrævende tilstand og at maleriet har behov for konservering og restaurering. Menighedsrådet anmoder nu om støtte til dette konservatorarbejde forud for eller samtidig med, at der udføres en større indvendig istandsættelse.

Sct. Matthæus Kirke omtales til tider som Vesterbro Domkirke, og kirkens indre fremviser da også en vis storhed, som kunne være en domkirke værdig. Særligt det prægtige altermaleri er en væsentlig del af dette udtryk og maleriets nuværende bevaringstilstand kræver behandling. Kirken er et vigtigt element i lokalmiljøet på Vesterbro, hvor den har været og stadig er et samlingspunkt. Kirken er derfor af stor lokalhistorisk betydning samtidig med, at maleriet i sig selv kan betegnes som værende af national betydning.

Rejsby Kirke

Rejsby Kirke består af romansk kor og skib, gotisk tårn (med senere tilføjet ottesidet spir) og sakristi, et våbenhus fra renæssancen og en yderligere hundrede år yngre korforlængelse. Indvendigt vidner kirkerummet om indretning og visioner fra kirkens tidlige tider og frem til moderne tid. Således findes både en romansk døbefont, en Mariafigur fra 1400-tallet, prædikestol og fontehimmel fra 1600-tallet, pulpitur og stoleværk med dele fra 1700- og 1800-tallet, et krucifiks fra 1913 samt loftsudsmykning i koret fra 1962. Ifm. en indvendig istandsættelse i 1961 fremkom desuden kalkmalerier af forskellig alder flere steder i kirken, og disse fremstår endnu i dag i deres fundtilstand. Nationalmuseet har besøgt kirkens kalkede flader og kalkmalerier (2019) og kirkens historiske inventar (2021). Herefter er det konkluderet, at kalkmalerierne fremstår med skader og har behov for behandling. Endvidere er der behov for istandsættelse af dele af det historiske inventar, hvor der findes udtørringsskader, blegning fra sollys og opskalninger. På baggrund af dette indebærer nærværende projekt indvendig kalkning, bevaring og dokumentationsarbejde af kalkmalerier samt istandsættelse af inventar iht. Nationalmuseets anbefalinger og retningslinjer.

Rejsby Kirke udmærker sig især ved det righoldige inventar, som i alder og stil repræsenterer store dele af arkitektur- og kunsthistorien. Desuden er korets loftsudsmykning en tidlig repræsentant for den moderne kirkekunst, som blev et populært arbejdsfelt i Danmark fra o. 1960. Rejsby Kirke rummer elementer af både lokal og national betydning, og der er tale om et yderst prisværdigt projekt som søger at bevare kirkens bevaringsværdige elementer, ikke mindst ved dokumentation af kalkmalerierne.

Råby Kirke

Råby Kirke udgøres af romansk kor og skib med sengotiske tilføjelser i form af tårn og våbenhus. Kirken er overalt belagt med tegltage og har tagværker bestående af både nyere og ældre, genbrugte dele. Indvendigt dækkes kor, skib og tårnrum af senmiddelalderlige hvælv og kirkerummet præges især af kalkmalerier udført af Råbyværkstedet i 1505-1515 – et værksted, som indtil videre kun kendes fra Råby og den nærliggende Dalbyneder Kirke. De særdeles bevaringsværdige kalkmalerier er således et vidnesbyrd om kunstnerisk virke på egnen i sengotisk tid. Det aktuelle projekt foranlediges af, at kirkens tag og tagværk er i dårlig stand og har forårsaget revner i murværket. Det nuværende varmeanlæg er et besynderligt, men dog bevaringsværdigt, kalorifereanlæg med rørføring ud i tagrummene, hvilket besværliggør korrekt understrygning af taget. Dette kan på sigt føre til store utætheder og fugtskader. Som følge af de eksisterende forhold indebærer projektet en nedtagning af eksisterende tagflade, istandsættelse af tagkonstruktion og efterfølgende oplægning af ny tagflade på fast undertag. Det nuværende varmeanlæg suppleres med elvarme nede i kirken. Endvidere indebærer projektet stabiliserende tiltag i tagkonstruktionen.

Råby Kirke er et typisk eksempel på den danske landsbykirkes historiske udvikling, og med de særlige kalkmalerier besidder kirken kulturhistorisk værdi i både lokal og regional henseende. Også det mærkværdige varmeanlæg, som står som et vidnesbyrd om tidligere tiders ingeniørkunst, kan tillægges en vis kulturhistorisk værdi, som der bør værnes om. Det står klart, at der er tale om et både bekosteligt og tiltrængt projekt, som atter gør kirken tæt på tag og fag og sikrer bevaringen af både bygning, inventar og kalkmalerier.

Ulfborg Kirke

Ulfborg Kirke består af romansk kor og skib samt senmiddelalderlige tilføjelser i form af tårn, sydkapel, korsarm mod syd samt et våbenhus, ligeså mod syd. Kirken ejedes i middelalderen af Nørre Vosborg, hvis ejere har sat sit præg på kirken både ind- og udvendigt. I kirkerummet findes en bemærkelsesværdig samling af historisk inventar fra 1500-tallets slutning og første halvdel af 1600-tallet, og her bør særligt lektorieprædikestolen fra o. 1650 fremhæves, hvis type i dag kun findes bevaret i én anden kirke (Thise). I kirkerummet ses også epitafier omkranset af draperibemaling fra 1700-tallet. Gyldenstjerne-slægten, som i en periode ejede Nørre Vosborg, har særligt præget kirken, bl.a. ved opførelsen af det overhvælvede gravkapel mod syd fra o. 1550. På hvælvrubberne ses kalkmalede dekorationer i flere historiske lag. Tidligere opstillede kister er nedsat i den underliggende gravkælder, og i dag står det store og meget fine epitafium som et vidnesbyrd om kapellets tidligere funktion. Epitafiet er rigt udsmykket med udhuggede figurer, tekstfelt og malede slægtsvåben for Predbjørn Gyldenstjerne og hans to hustruer. Det aktuelle projekt er foranlediget af Menighedsrådets ønske om at istandsætte både kapel og epitafium. Dette sker på baggrund af Nationalmuseets besigtigelse af ribbedekorationer, kalkede flader og epitafium, hvor der vurderedes at være behov for behandling.

Ulfborg Kirke indtager via sin bygningshistorik og det enestående inventar en vigtig plads i den nationale kirke-, kunst- og kulturhistorie. Hvad angår kapel og epitafium, som nærværende projekt retter sig mod, så vidner disse om tilhørsforholdet til Nørre Vosborg og slægten Gyldenstjerne, som har været fremtrædende i en foranderlig periode af Danmarkshistorien. Epitafiet er i sig selv enestående i både størrelse og udsmykning, og ved en konservering af dette og de kalkmalede dekorationer bevares væsentlige kulturværdier af både lokal og national betydning.